

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Ministerie van Veiligheid en Justitie,
Directie wetgeving
Afdeling straf- en sanctierecht
t.a.v. de heer mr. M.A.H. Kempen

Landelijk Bureau

Fentener van Vlissingenkade 1
3521 AA Utrecht
Postbus 19202
3501 DE Utrecht
www.kinderbescherming.nl

Contactpersoon

Marijke Klarenberg
juridisch adviseur

T 030 888 24 00

F 030 888 24 25

m.klarenberg@rvdk.minjus.nl

nota

Reactie Raad voor de Kinderbescherming op het
conceptwetsvoorstel adolescentenstrafrecht

Datum

29 februari 2012

Ons kenmerk

2012/RvdK/jz/mk

Concipiënt

Marijke Klarenberg
Datum/eindparaaf

Op 21 december jl. ontving ik van u het verzoek om een reactie op het conceptwetsvoorstel adolescentenstrafrecht¹. Met deze nota voldoe ik graag aan dat verzoek.

Inleidende opmerkingen

De Raad voor de Kinderbescherming heeft in jeugdstrafzaken een wettelijke voorlichtings- en adviestaak naar gerechtelijke autoriteiten. Tijdens de uitvoering van die taak vindt ook de selectie plaats van jeugdigen die een verhoogde kans lopen om door te gaan met het plegen van strafbare feiten en/of bij wie mogelijk sprake is van achterliggende (psychosociale) problematiek die een bedreiging vormt voor de ontwikkeling.

De Raad stelt zich in jeugdstrafzaken ten doel bij te dragen aan een strafrechtelijke reactie op delictgedrag die ook *naar pedagogische maatstaven verantwoord* is. De pedagogische dimensie van het jeugdstrafrecht vormt voor de Raad het uitgangspunt voor zijn handelen. Dit betekent dat de Raad kiest voor een aanpak die de jeugdige de mogelijkheid biedt om te leren van zijn fouten en zijn gedrag bij te sturen. De kerngedachte daarbij is dat een jeugdige nog in ontwikkeling is en daarom in staat tot veranderen.

Tijdens het onderzoek beziet de Raad – op wetenschappelijk onderbouwde wijze – wat de jeugdige nodig heeft om zijn gedrag ten goede te veranderen en daarmee de kans op recidive te verkleinen. De aanpak die de Raad adviseert, is afgestemd op de individuele jeugdige en diens omgeving, zoals ouders en gezin.

Het onderzoek van de Raad in jeugdstrafzaken is mede gericht op bevordering van een gezonde ontwikkeling naar volwassenheid en zelfstandigheid. Dat wil zeggen, dat de Raad óók altijd let op eventuele signalen van achterliggende (psychosociale) problematiek die een bedreiging kunnen vormen voor de

¹ Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met de invoering van een adolescentenstrafrecht

ontwikkeling van de minderjarige. Zo nodig zet de Raad de minderjarige en diens ouders op het spoor van de hulpverlening. Als hulpverlening op vrijwillige basis niet mogelijk of toereikend is, kan de Raad gebruik maken van zijn civielrechtelijke bevoegdheid om aan de kinderrechter te vragen een kinderschermingsmaatregel op te leggen. Vanuit deze taak en visie heeft de Raad dit conceptwetsvoorstel bekeken en is onderstaande reactie tot stand gekomen.

Landelijk Bureau

Datum

29 februari 2012

Ons kenmerk

2012/RvdK/jz/mk

Jeugdstrafrecht voor minderjarigen

De Raad heeft kennis genomen van de hoofdregel zoals verwoord in de Memorie van Toelichting bij dit wetsvoorstel op pagina 27: meerderjarigen worden berecht volgens het gewone strafrecht en minderjarigen worden berecht volgens het jeugdstrafrecht.

De Raad wil deze hoofdregel graag nog eens benadrukken. Wetenschappelijk onderzoek over de hersenontwikkeling van jongeren laat zien dat de hersenen van jongeren tot 24 à 25 jaar nog niet zijn uitgegroeid. Jongeren c.q. jongvolwassenen overzien daardoor nog niet altijd voldoende de gevolgen van hun (strafbare) gedrag; daarbij zijn ze extra gevoelig voor groepsdruk waardoor ze vaker delicten in groepsverband plegen. Door de onvoltooide hersenontwikkeling kunnen zij nog niet volledig verantwoordelijk worden gesteld voor hun strafbare gedrag. Deze wetenschappelijke kennis is ook één van de argumenten geweest om te komen tot dit wetsvoorstel.

Gelet op deze nieuwe kennis en inzicht over de hersenontwikkeling is de Raad van mening dat in ieder geval 16- en 17-jarigen als minderjarigen moeten worden beschouwd en op hen het jeugdstrafrecht van toepassing moet zijn.

Zoals bekend biedt de wet momenteel de mogelijkheid om de 16- en 17 jarigen volgens het volwassenenrecht te berechten (art 77b Sr). In de praktijk blijkt aan dit artikel, zoals ook vermeld in de Memorie van Toelichting, slechts zeer beperkt toepassing gegeven. Maar het toepassen van het gewone strafrecht voor minderjarigen staat op gespannen voet met het IVRK. Daarom heeft Nederland bij de aanvaarding van het IVRK een voorbehoud gemaakt. Hoewel het wetsvoorstel ervan uitgaat dat met de invoering ervan dit voorbehoud gehandhaafd blijft, vraagt de Raad zich af of het juist niet bij de invoering van het adolescentenstrafrecht het geschikte moment zou zijn om art 77b Sr te schrappen, het voorbehoud in te trekken en net als andere Europese landen het IVRK volledig te onderschrijven. De bovengenoemde wetenschappelijke kennis over de mentale ontwikkeling van jeugdigen kan volgens de Raad worden benut voor de onderbouwing van deze wijziging.

Leeftijdgrenzen

In het wetsvoorstel wordt gesproken over jeugdigen en jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot 23 jaar, maar soms lijkt de ondergrens naar 15 jaar te worden getrokken. Zoals hiervoor aangegeven is de Raad er een voorstander van om jeugdigen van 16- en 17-jaar alleen onder het jeugdstrafrecht te laten vallen. Dat geldt dan uiteraard ook voor 15-jarigen.

Het adolescentenstrafrecht zou in de visie van de Raad niet van toepassing moeten zijn op 16- en 17 jarigen, en zeker niet op 15 jarigen.

Verzwaring van de maximum jeugddetentie

Het pleidooi ten aanzien van het uitgangspunt het jeugdstrafrecht van toepassing te laten zijn voor minderjarigen wordt volgens de Raad nog meer aangewezen nu in het wetsvoorstel de maximum jeugddetentie is verhoogd van twee naar vier

jaar. In 1995 is de maximum jeugddetentie al verhoogd van een half jaar naar twee jaar. Verdere verhoging van 2 jaar naar 4 jaar lijkt op gespannen voet te staan met het IVRK, dat vrijheidsbeneming als ultimum remedium verlangt. Bovendien is wetenschappelijk aangetoond dat het effect van detentie op deze jonge leeftijd averechts kan zijn en het doel om te komen tot verminderen van criminaliteit c.q. het verminderen recidiverisico niet bereikt lijkt te worden door langer te straffen. Een verdere verzwaring van deze sanctie voor 16- en 17-jarigen is naar de mening van de Raad niet opportuun en in strijd met het IVRK.

Landelijk Bureau

Datum

29 februari 2012

Ons kenmerk

2012/RvdK/jz/mk

Maar de Raad realiseert zich dat dit niet past bij de uitvoering van het regeerakkoord en binnen de doelstelling van het huidige kabinet om Nederland veiliger te maken. Daarom kan de Raad zich voorstellen – ondanks de overtuiging van de Raad dat detentie van minderjarigen uit pedagogisch oogpunt niet de effectiefste sanctie is om het doel nl. verminderen van de jeugdcriminaliteit en verminderen van het recidiverisico te bereiken – dat toch deze verhoging in het wetsvoorstel blijft gehandhaafd. Dit zou dan in de visie van de Raad een extra argument kunnen zijn om voor 16- en 17-jarigen alleen het jeugdstrafrecht van toepassing te laten zijn en het voorbehoud op het IVRK te laten vallen.

Advisering en selectie

De Raad heeft zoals reeds aangegeven een taak in jeugdstrafzaken als er in de beoordeling van het OM sprake is van een vervolgbaar strafbaar feit. De Raad heeft de bevoegdheid om onderzoek te doen en advies uit te brengen. De Raad beoordeelt de verzoeken van het OM om voorlichting en advies aan de hand van vaste, landelijk uniforme criteria die rond de toepassing van het LIJ² in de keten zijn afgesproken. Dat betekent dat ten aanzien van 16- en 17 jarige strafrechtelijke jeugdigen de Raad het adviesorgaan is. Ten aanzien van volwassenen heeft de volwassenenreclassering een adviestaak.

In het wetsvoorstel is onduidelijk welke organisatie deze adviestaak voor de jongvolwassenen, de 18 – 23 jarigen, zou kunnen uitvoeren. Voor de Raad is dat ook niet van belang, maar in de visie van de Raad moet uitgangspunt zijn dat ook de jongvolwassene de reactie op het strafbare gedrag krijgt, die deze nodig heeft om het strafbare gedrag (verder) te voorkomen en een gezonde ontwikkeling naar (verdere) volwassenheid en zelfstandigheid te bevorderen.

De Raad zou deze adviestaak wel op zich willen nemen, vanuit de gedachte dat deze jongvolwassenen nog niet volledig verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de gevolgen van hun daden gelet op hun hersenontwikkeling, en zij derhalve nog geen volwassenen zijn; zulks is ook door de Raad aangeboden in het Position Paper van de Raad van 16 februari 2011: bij adolescenten tot 23 jaar met een ontwikkelingsachterstand en/of een licht verstandelijke beperking is advisering door de Raad aangewezen.

Echter, een dergelijke adviestaak is niet mogelijk zonder een wetswijziging. Immers de Raad treedt ex art. 1: 239 BW op ten behoeve van minderjarigen.

De Raad kan zich voorstellen dat overeenkomstig de wijze waarop de strafzaak wordt afgedaan bij minderjarigen, nl in het Justitieel Casusoverleg (JCO), er een casusoverleg komt waarbij naast het OM de Raad en de volwassenenreclassering aanwezig is. In dit overleg zou ook de selectie gemaakt kunnen worden van die

² LIJ = Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrecht keten

strafzaken die afdoening in het jeugdstrafrecht rechtvaardigen, en die strafzaken die volgens het gewone strafrecht kunnen worden afgedaan.

De Raad wil in dit verband ook graag het belang van een goede toeleiding naar interventies benadrukken: een goede screening, selectie en diagnose van adolescenten is noodzakelijk om de juiste sanctie te kunnen adviseren. Zoals reeds hiervoor aangegeven maakt de Raad daarbij sinds kort gebruik van het LIJ. Omdat dit instrument specifiek ontwikkeld is voor minderjarigen, zou mogelijk dit instrument doorontwikkeld kunnen worden om van toepassing te laten zijn voor jongvolwassenen.

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld een motiveringsplicht voor de rechter in te voeren wanneer geen sanctie uit het jeugdsanctiearsenaal wordt opgelegd bij jongvolwassenen. Alleen met een goede advisering kan de rechter motiveren waarom jeugdsancties al dan niet worden toegepast, te meer omdat er in het wetsvoorstel ervan uit wordt gegaan dat in het adolescentenstrafrecht geen jeugdofficieren en kinderrechters worden ingezet.

Conclusie

Op basis van deze beschouwing concludeert de Raad dat

- ten aanzien van jeugdigen van 16- en 17 jaar altijd het jeugdstrafrecht van toepassing moet zijn, waarbij de Raad het adviesorgaan is en blijft,
- ten aanzien van jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar óf het jeugdstrafrecht óf het gewone strafrecht van toepassing kan zijn, afhankelijk van hun ontwikkelingsfase, waarbij de selectie en advisering nog nader dient te worden ingericht,
- ten aanzien van volwassenen ouder dan 23 jaar altijd het gewone strafrecht geldt, waarbij het adviesorgaan de volwassenenreclassering is en blijft.

Tot slot

In deze reactie is op de door de Raadesignaleerde hoofdlijnen in het wetsvoorstel ingegaan. Inmiddels heeft er een overleg plaatsgevonden met u waarin ook namens de Raad op detailniveau is gereageerd.

Daarnaast wil de Raad de gelegenheid nemen u voor te stellen om bij dit wetsvoorstel een wijzigingsvoorstel mee te nemen van artikel 77f lid 1 onder b Sr. De Raad stelt voor de termijn van afhandeling taakstraffen in het officiersmodel te verlengen om de uitvoering van werkstraffen tussen de 40 en 60 uur en alle leerstraffen mogelijk te maken. Voor de toelichting verwijs ik korthedshalve naar bijgaande nota.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw drs. M.L. Van Kleef
Algemeen directeur

cc. Directie Justitieel Jeugdbeleid, t.a.v. de heer R.ter Kuile en heer A. de Boer

Landelijk Bureau

Datum

29 februari 2012

Ons kenmerk

2012/RvdK/jz/mk